

PHƯƠNG PHÁP CASIO – VINACAL
BÀI 22. TÍNH NHANH QUÃNG ĐƯỜNG VẬT CHUYỂN ĐỘNG

1) KIẾN THỨC NỀN TẢNG

Quãng đường đi được của một vật : Một vật chuyển động có vận tốc thay đổi theo thời gian

, $v = f(t)$ trong khoảng thời gian từ t_0 đến t_1 thì quãng đường vật đi được là : $S = \int_{t_0}^{t_1} f(t) dt$

2) CÁCH TÍNH NGUYÊN HÀM

VD1-[Câu 24 Đề minh họa BGD-ĐT lần 1 năm 2017]

Một ô tô đang chạy với vận tốc $10m/s$ thì người lái đạp phanh, từ thời điểm đó, ô tô chuyển động chậm dần đều với vận tốc $v(t) = 5t + 10(m/s)$ trong đó t là khoảng thời gian tính bằng giây, kể từ lúc bắt đầu đạp phanh. Hỏi từ lúc đạp phanh tới khi dừng hẳn, ô tô còn đi được bao nhiêu mét ?

A. $0,2m$

B. $2m$

C. $10m$

D. $20m$

GIẢI

❖ **Cách 1 : CASIO**

➤ Ta có quãng đường $S(t) = v(t) \cdot t$. Vì phân 2 về the t ta được

$$S'(t) \cdot dt = v(t) \cdot dt \Leftrightarrow S'(t) = v(t)$$

$$\Rightarrow S(t) \text{ là 1 nguyên hàm của } v(t) \Rightarrow S(t) = \int_{t_0}^{t_1} v(t) dt$$

➤ Khi xe dừng hẳn thì vận tốc tại điểm dừng $= 0 \Leftrightarrow 0 = 5t + 10 \Leftrightarrow t = 2$

Chọn gốc thời gian $t_0 = 0$ thì $t_1 = 2$

$$\text{Quãng đường là } S = \int_0^2 (5t + 10) dt$$

Sử dụng máy tính Casio với chức năng tính tích phân

$$\int_0^2 (-5X + 10) dx$$

10

Quãng đường $S = 10m$. Vậy đáp án chính xác là C

❖ **Bình luận :**

- Nhắc lại kiến thức quan trọng nhất của Tích phân : Nếu hàm $F(x)$ là một nguyên hàm của $f(x)$ thì $F'(x) = f(x)$

- Chính áp dụng kiến thức trên ta thấy $S' = v(t) \Rightarrow S$ là một nguyên hàm của $v(t)$

$$\Rightarrow S(t) = \int_{t_0}^{t_1} v(t) dt$$

VD2-[Đề cương chuyên KHTN Hà Nội năm 2017]

Lúc 9h sáng, một ô tô bắt đầu xuất phát từ Nhà hát Lớn thành phố Hà Nội đi thành phố Hồ Chí Minh. Trong 1 giờ đầu tiên, vì xe đi trong nội thành nên tốc độ di chuyển chưa nhanh, xe ô tô đi với vận tốc $v(t) = 0,5 + 0,2 \cdot \cos \pi t$ (km/phút), trong đó t là thời gian kể từ lúc xe ô tô

xuất phát được tính bằng đơn vị phút. Hỏi lúc 9h10' x ô tô đi được quãng đường bao nhiêu km ?

A. 0,7

B. 5

C. 0,3

D. 5,2

GIẢI

❖ **Cách 1 : CASIO**

- Ta có quãng đường $S(t) = v(t).t$. Vì phân 2 về the t ta được

$$S'(t).dt = v(t).dt \Leftrightarrow S'(t) = v(t)$$

$$\Rightarrow S(t) \text{ là 1 nguyên hàm của } v(t) \Rightarrow S(t) = \int_{t_0}^t v(t) dt$$

- Chọn gốc thời gian lúc 9h là $t_0 = 0$ thì lúc 9h10' là $t_1 = 10$

$$\text{Quãng đường là } S = \int_0^{10} (0.5 + 0.2 \cos \pi t) dt$$

Sử dụng máy tính Casio với chức năng tích phân

SHIFT MODE 4 $\int$ (0 . 5 + 0 . 2 cos SHIFT $\times 10^{-1}$ ALPHA))))) 0 Δ
1 0 $\equiv$

$$\int_0^{10} (0.5 + 0.2 \cos \pi t) dt$$

Quãng đường $S = 5m$. Vậy đáp án chính xác là **B**

❖ **Bình luận :**

- Bài toán rất chuẩn mực về phép tính toán, con số ra cũng phản ánh tình trạng tắc xe tồi tệ ở Hà Nội khi 10s chỉ đi được có 5m

VD3-[Thi thử chuyên Hạ Long – Quảng Ninh lần 1 năm 2017]

Một vật chuyển động với vận tốc thay đổi theo thời gian được tính bởi công thức $v(t) = 3t + 2$, thời gian được tính theo đơn vị giây, quãng đường vật đó di chuyển được tính theo đơn vị m . Biết tại thời điểm $t = 2(s)$ thì vật di chuyển được quãng đường là 10(m) . Hỏi tại thời điểm $t = 30(s)$ thì vật di chuyển được quãng đường dài là bao nhiêu ?

A. 1410m

B. 1140m

C. 300m

D. 240m

GIẢI

❖ **Cách 1 : CASIO**

- Ta có quãng đường $S(t) = v(t).t$. Vì phân 2 về the t ta được

$$S'(t).dt = v(t).dt \Leftrightarrow S'(t) = v(t)$$

$$\Rightarrow S(t) \text{ là 1 nguyên hàm của } v(t) \Rightarrow S(t) = \int_{t_0}^t v(t) dt$$

- Chọn thời gian lúc đầu là t_0 sau 2 giây thì $t_1 = t_0 + 2$

$$\text{Quãng đường là } S = \int_{t_0}^{t_0+2} (3t + 2) dt$$

Để tìm t_0 ta thiết lập quan hệ $\int_{t_0}^{t_0+2} (3t+2)dt = 10(m)$. Ta dự đoán t_0 có thể là 0 ; 1;

2... và ta tiến hành thử với $t_0 = 0$

Sử dụng máy tính Casio với chức năng tích phân

$$\int_0^2 (3x+2)dx$$

10

Ta thấy kết quả ra $10(m)$ vậy dự đoán của ta đúng và $t_0 = 0$

➤ Quãng đường vật đi được sau 30 giây là : $S_1 = \int_{t_0}^{t_0+30} (3t+2)dt = \int_0^{30} (3t+2)dt$

$$\int_0^{30} (3x+2)dx$$

1410

Ta thấy $S_1 = 1410(m)$ và A là đáp án chính xác

❖ Bình luận :

- Mốc thời gian ban đầu không nhất thiết phải bằng 0 tuy nhiên khi sử dụng phép thử để tìm t_0 thì ta luôn ưu tiên $t_0 = 0$

VD4-[Thi thử chuyên Hạ Long – Quảng Ninh lần 1 năm 2017]

Một vận động viên đua F_1 đang chạy với vận tốc $10(m/s)$ thì anh ta tăng tốc với gia tốc $a(t) = 6(m/s^2)$ trong đó t là khoảng thời gian tính bằng giây từ lúc tăng tốc. Hỏi quãng đường xe của anh ta đi được trong thời gian $10(s)$ kể từ lúc bắt đầu tăng tốc là bao nhiêu ?

A. 1100m

B. 400m

C. 1010m

D. 1110m

GIẢI

❖ Cách 1 : CASIO

➤ Ta có quãng đường $S(t) = v(t).t$. Vì phân 2 vế theo t ta được

$$S'(t).dt = v(t).dt \Leftrightarrow S'(t) = v(t)$$

$$\Rightarrow S(t) \text{ là 1 nguyên hàm của } v(t) \Rightarrow S(t) = \int_{t_0}^{t_1} v(t)dt$$

➤ Vận tốc của xe $v(t) = v_0 + a(t) \Rightarrow v(t) = 10 + 6t$

Chọn gốc thời gian lúc xe bắt đầu tăng tốc là $t_0 = 0$ vậy $t_1 = t_0 + 10 = 10$

$$\text{Quãng đường là } S = \int_0^{10} (10 + 6t)dt$$

Sử dụng máy tính Casio với chức năng tích phân

$$\int_0^{10} (10+6x)dx$$

400

Ta thấy kết quả ra $400(m)$ vậy **B** là đáp án chính xác

❖ **Bình luận :**

- Ta có thể giải theo công thức vật lý : $S = v_0 t + \frac{at^2}{2} = 10.10 + \frac{6.10^2}{2} = 400(m)$

BÀI TẬP TỰ LUYỆN

Bài 1-[Thi thử THPT Lương Thế Vinh – HN lần 2 năm 2017]

Giả sử một vật từ trạng thái nghỉ khi $t = 0$ chuyển động với vận tốc $v(t) = t(5 - t) \text{ (m/s)}$.
Tính quãng đường vật đi được cho đến khi nó dừng hẳn

- A. $\frac{125}{12}(m)$ B. $\frac{125}{9}(m)$ C. $\frac{125}{3}(m)$ D. $\frac{125}{6}(m)$

Bài 2-[Thi thử Group nhóm toán Facebook năm 2017]

Học sinh lần đầu thử nghiệm tên lửa tự chế phóng từ mặt đất theo phương thẳng đứng với vận tốc $15m/s$. Hỏi sau $2.5s$ tên lửa lên đến độ cao bao nhiêu? Giả sử bỏ qua sức cản của gió, tên lửa chỉ chịu tác động của trọng lực $g = 9.8(m/s^2)$

- A. $62.25m$ B. $6.875m$ C. $68.125m$ D. $30.625m$

Bài 3-[Bài 15 trang 153 Sách giáo khoa giải tích nâng cao 12]

Một vật đang chuyển động với vận tốc $v = 10(m/s)$ thì tăng tốc với gia tốc $a(t) = 3t + t^2 \text{ (m/s}^2\text{)}$. Tính quãng đường vật đi được trong thời gian $10(s)$ kể từ lúc bắt đầu tăng tốc

- A. $996m$ B. 1200 C. $1680m$ D. $3600m$

Bài 4-[Đề cương chuyên KHTN Hà Nội năm 2017]

Một vật chuyển động với vận tốc $v(t) = \frac{1}{2\pi} + \frac{\sin(\pi t)}{\pi} \text{ (m/s)}$. Quãng đường di chuyển của vật đó trong khoảng thời gian $1,5$ giây chính xác đến $0,01(m)$ là :

- A. $0,32m$ B. $0,33m$ C. $0,34m$ D. $0,35m$

Bài 5-[Thi thử nhà sách Lovebook lần 1 năm 2017]

Một bác thợ xây bơm nước vào bể chứa nước. Gọi $h(t)$ là thể tích nước bơm được sau t giây. Cho $h'(t) = 3at^2 + bt$ với a, b là các tham số. Ban đầu bể không có nước. Sau 5 giây thì thể tích nước trong bể là $150m^3$, sau 10 giây thì thể tích nước trong bể là $1100m^3$. Tính thể tích nước trong bể sau khi bơm được 20 giây.

- A. $8400m^3$ B. $2200m^3$ C. $600m^3$ D. $4200m^3$

LỜI GIẢI BÀI TẬP TỰ LUYỆN

Bài 1-[Thi thử THPT Lương Thế Vinh – HN lần 2 năm 2017]

Giả sử một vật từ trạng thái nghỉ khi $t = 0$ chuyển động với vận tốc $v(t) = t(5 - t) \text{ (m/s)}$.
Tính quãng đường vật đi được cho đến khi nó dừng hẳn

- A. $\frac{125}{12}(m)$ B. $\frac{125}{9}(m)$ C. $\frac{125}{3}(m)$ D. $\frac{125}{6}(m)$

GIẢI

- Thời điểm $t_0 = 0$ vật ở trạng thái nghỉ. Tại thời điểm t_1 ($t_1 > t_0$) vật dừng lại hẳn khi đó

$$v(t) = 0$$

$$\Leftrightarrow t_1(5 - t_1) = 0 \Leftrightarrow t_1 = 5$$

- Vận tốc là một hàm biến thiên theo thời gian, đồng thời $v(t)$ liên tục trên miền $[0; 5] \Rightarrow$ Quãng đường vật di chuyển từ trạng thái nghỉ đến khi dừng hẳn là :

$$\int_{t_0}^{t_1} v(t) dt = \int_0^5 t(5 - t) dt = \frac{125}{6}$$

$$\int_0^5 x(5-x) dx = \frac{125}{6}$$

$$\int_0^5 x(5-x) dx$$

$$\frac{125}{6}$$

$\Rightarrow$ D là đáp án chính xác

Chú ý : Vận tốc của vật theo thời điểm nếu biểu diễn trên trục tọa độ Oxy sẽ là một Parabol .

Dựa vào đó nếu đề bài yêu cầu tìm thời điểm để vật có vận tốc lớn nhất thì ta dựa vào tọa độ

đỉnh của Parabol suy ra $t = \frac{5}{2}$ và vận tốc lớn nhất vật có thể đạt được là $v\left(\frac{5}{2}\right) = \frac{25}{4} (m/s)$

Bài 2-[Thi thử Group nhóm toán Facebook năm 2017]

Học sinh lần đầu thử nghiệm tên lửa tự chế phóng từ mặt đất theo phương thẳng đứng với vận tốc $15m/s$ .Hỏi sau $2.5s$ tên lửa lên đến độ cao bao nhiêu ? Giả sử bỏ qua sức cản của gió, tên lửa chỉ chịu tác động của trọng lực $g = 9.8(m/s^2)$

A. 62.25m

B. 6.875m

C. 68.125m

D. 30.625m

GIẢI

- Phương trình vận tốc theo thời gian $v(t) = v_0 + gt = 15 - 9.8t$
- Vì hàm $v(t)$ liên tục trên miền $[0; 2.5]$ nên quãng đường vật di chuyển từ thời điểm $t_0 = 0$ đến thời điểm $t_1 = 2.5(s)$ được tính theo công thức :

$$S = \int_{t_0}^{t_1} v(t) dt = \int_0^{2.5} (15 - 9.8t) dt = 6.875(m)$$

$$\int_0^{2.5} (15 - 9.8x) dx = 6.875$$

$$\int_0^{2.5} (15 - 9.8x) dx$$

$$6.875$$

$\Rightarrow$ Nếu chọn thì chọn đáp án B

Chú ý : Nếu xét theo phân loại dạng vật lý thì đây là dạng bài chuyển động thẳng đứng

Bài 3-[Bài 15 trang 153 Sách giáo khoa giải tích nâng cao 12]

Một vật đang chuyển động với vận tốc $v = 10(m/s)$ thì tăng tốc với gia tốc $a(t) = 3t + t^2 (m/s^2)$. Tính quãng đường vật đi được trong thời gian $10(s)$ kể từ lúc bắt đầu tăng tốc

A. 996m

B. 1200

C. 1680m

D. 3600m

GIẢI

- Ta có vận tốc $v(t) = v_0 + at = 10 + (3t + t^2)t$ và $v(t)$ là một hàm biến thiên theo thời gian và liên tục trên $R \Rightarrow$ Quãng đường vật di chuyển từ thời điểm $t_0 = 0$ đến thời điểm $t_1 = 10$

$$\text{được tính theo công thức } S = S(t) = \int_{t_0}^{t_1} v(t) dt = \int_0^{10} (10 + (3t + t^2)t) dt = 966(m)$$

$$\int_0^{10} (10 + (3x + x^2)x) dx = 966$$

$\Rightarrow$ Đáp số chính xác là **D**

Chú ý : Ta phải nhớ rõ công thức $v(t) = v_0 + at$ với $a = 3t + t^2$ tránh nhầm lẫn $at = 3t + t^2$

$\Rightarrow v(t) = 10 + 3t + t^2$ là sai

Bài 4-[Đề cương chuyên KHTN Hà Nội năm 2017]

Một vật chuyển động với vận tốc $v(t) = \frac{1}{2\pi} + \frac{\sin(\pi t)}{\pi}$ (m/s). Quãng đường di chuyển của vật đó trong khoảng thời gian 1,5 giây chính xác đến 0,01(m) là :

A. 0,32m

B. 0,33m

C. 0,34m

D. 0,35m

GIẢI

- Vận tốc $v(t)$ là một hàm biến thiên theo thời gian $\Rightarrow$ Quãng đường vật di chuyển từ lúc bắt đầu tới thời điểm 1,5 giây là :

$$\int_{t_0}^{t_1} v(t) dt = \int_0^{1.5} \left(\frac{1}{2\pi} + \frac{\sin(\pi t)}{\pi} \right) dt = 0.34 (s) \quad (\text{sau khi làm tròn})$$

$$\int_0^{1.5} \left(\frac{1}{2\pi} + \frac{\sin(\pi x)}{\pi} \right) dx = 0.3400535983$$

$\Rightarrow$ C là đáp án chính xác

Bài 5-[Thi thử nhà sách Lovebook lần 1 năm 2017]

Một bác thợ xây bơm nước vào bể chứa nước. Gọi $h(t)$ là thể tích nước bơm được sau t giây. Cho $h'(t) = 3at^2 + bt$ với a, b là các tham số. Ban đầu bể không có nước. Sau 5 giây thì thể tích nước trong bể là $150m^3$, sau 10 giây thì thể tích nước trong bể là $1100m^3$. Tính thể tích nước trong bể sau khi bơm được 20 giây.

A. $8400m^3$

B. $2200m^3$

C. $600m^3$

D. $4200m^3$

GIẢI

- $h'(t)$ là một hàm biến thiên theo thời gian và liên tục trên $R \Rightarrow$ Thể tích nước bơm được

$$\text{tính theo công thức } V = h(t) = \int_{t_0}^{t_1} (3at^2 + bt) dt$$

- Tại thời điểm $t_1 = 5$ giây thì $V = \int_0^5 (3at^2 + bt) dt = 150(m^3) \Leftrightarrow \left(at^3 + \frac{bt^2}{2} \right) \Big|_0^5 = 150$

$$\Leftrightarrow 125a + 12.5b = 150$$

- Tại thời điểm $t_1 = 10$ giây thì $V = \int_0^{10} (3at^2 + bt) dt = 1100(m^3) \Leftrightarrow \left(at^3 + \frac{bt^2}{2} \right) \Big|_0^5 = 1100$
 $\Leftrightarrow 1000a + 50b = 1100$

- Giải hệ phương trình $\begin{cases} 125a + 12.5b = 150 \\ 1000a + 50b = 1100 \end{cases}$

MODE $\boxed{5}$ $\boxed{1}$ $\boxed{1}$ $\boxed{2}$ $\boxed{5}$ $\boxed{=}$ $\boxed{1}$ $\boxed{2}$ $\boxed{\cdot}$ $\boxed{5}$ $\boxed{=}$ $\boxed{1}$ $\boxed{5}$ $\boxed{0}$ $\boxed{=}$ $\boxed{1}$ $\boxed{0}$ $\boxed{0}$ $\boxed{0}$ $\boxed{=}$ $\boxed{5}$ $\boxed{0}$ $\boxed{=}$ $\boxed{1}$
 $\boxed{1}$ $\boxed{0}$ $\boxed{0}$ $\boxed{=}$ $\boxed{=}$ $\boxed{=}$
 $\text{Math} \nabla$ $\text{Y} =$ $\text{Math} \blacktriangle$

$$\frac{1}{1000} = \frac{2}{50}$$

Vậy tại thời điểm $t_1 = 20$ thì thể tích $V = \int_0^{20} (3t^2 + 2t) dt = 8400 \Rightarrow \mathbf{A}$ là đáp án chính xác

$\int_0^{20} (3x^2 + 2x) dx$
 $\text{Math} \blacktriangle$